

Utmaningar och reformagenda för svensk ekonomi

Lars Calmfors

Saco Makro

Sandhamn 2016-06-02

Mål

- Hög inkomstnivå
- Jämn inkomstfördelning
- Hög och jämnt fördelad sysselsättning
- Generös invandrings- och flyktingpolitik
- Ett samhälle som ”håller ihop”
- Undvika kriser

Utmaningar

- Sjunkande skolresultat – hot mot tillväxten
- Större spridning i skolresultat – ökande inkomstskillnader
- Teknologisk utveckling som gynnar högutbildade – ökande inkomstskillnader
- Flyktinginvandringen – svårare nå fördelnings- och sysselsättningsmål
- Utmaningar för de offentliga finanserna
 - flyktinginvandring
 - åldrande befolkning

Tabell 3.2 Spridningsmått för Sverige i PISAs läsförståelseundersökningar, antal poäng

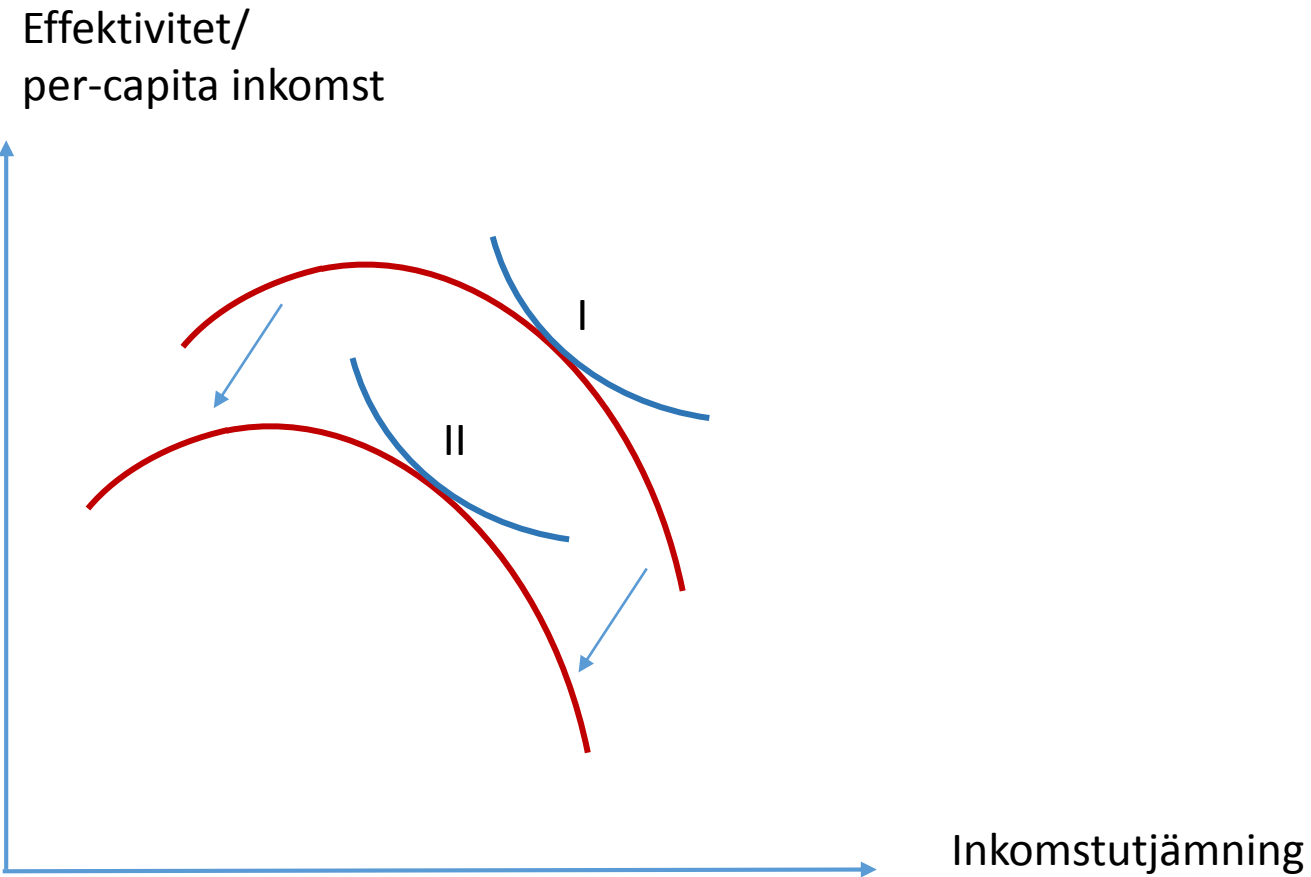
År	Standardavvikelse	Poäng vid 10e percentilen	Poäng vid 90e percentilen	Skillnad mellan 90e och 10e percentilen	Summa av andelen studenter på nivåerna 1 och 5
2000	92	392	630	239	24
2003	96	390	631	242	24
2006	98	378	629	250	26
2009	99	368	620	252	26
2012	107	342	614	271	31

Källa: Egna beräkningar utifrån PISA-data.

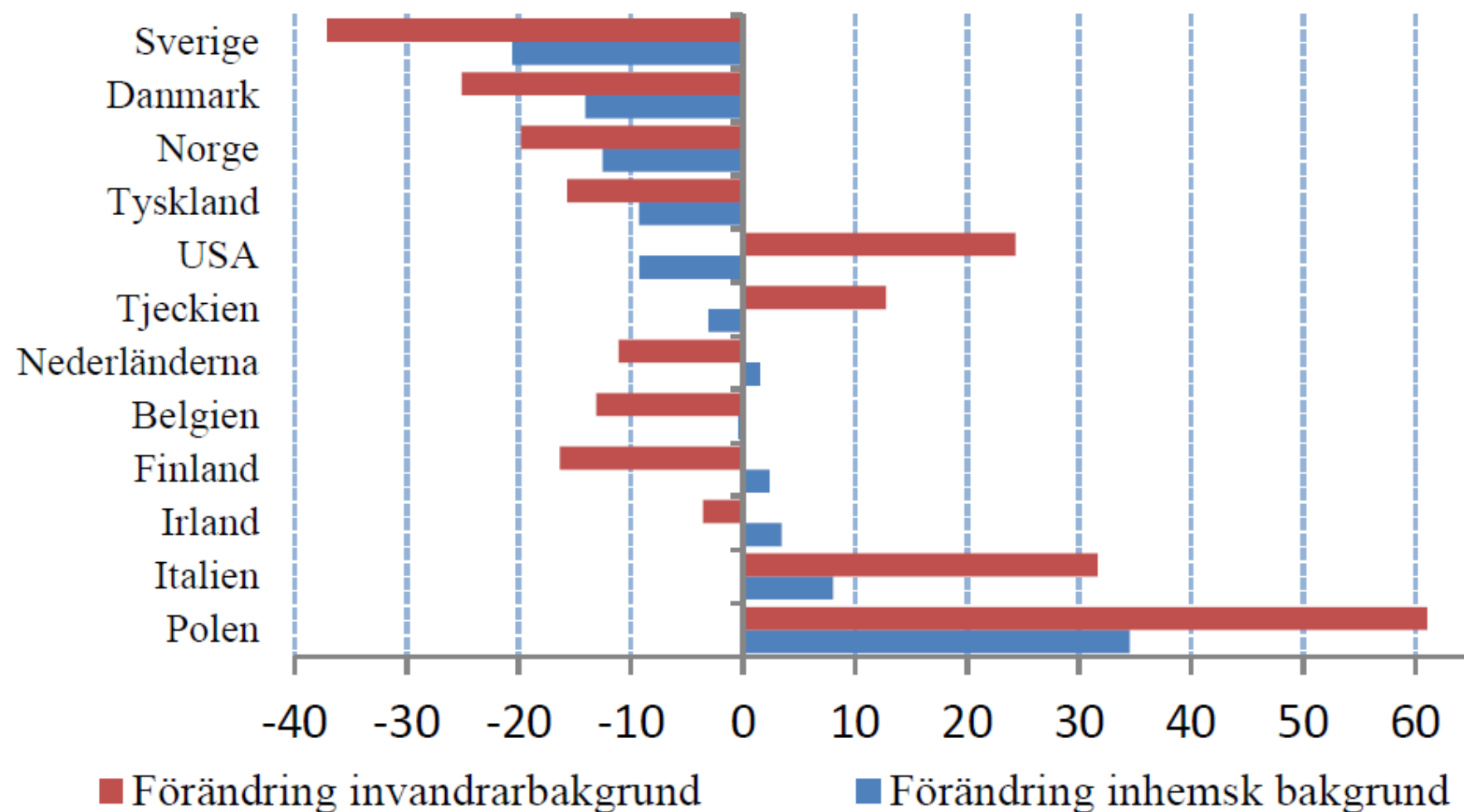
Utbildning är förstås en nyckelfaktor

- Men ingen mirakelmedicin för att förbättra skolan
- Högre relativlöner för lärare hjälper men tar tid
- Väl fungerande utbildningssystem är bra för både tillväxt och inkomstutjämning
- Även utbildning har avtagande avkastning
 - lärarbrist
 - jfr arbetsmarknadsutbildningens expansion på 1990-talet
- Bättre användning av asyltiden till studier
- Starkare ekonomiska incitament för att fullfölja SFI under etableringsfasen

Avvägningen mellan effektivitet och inkomstutjämnning

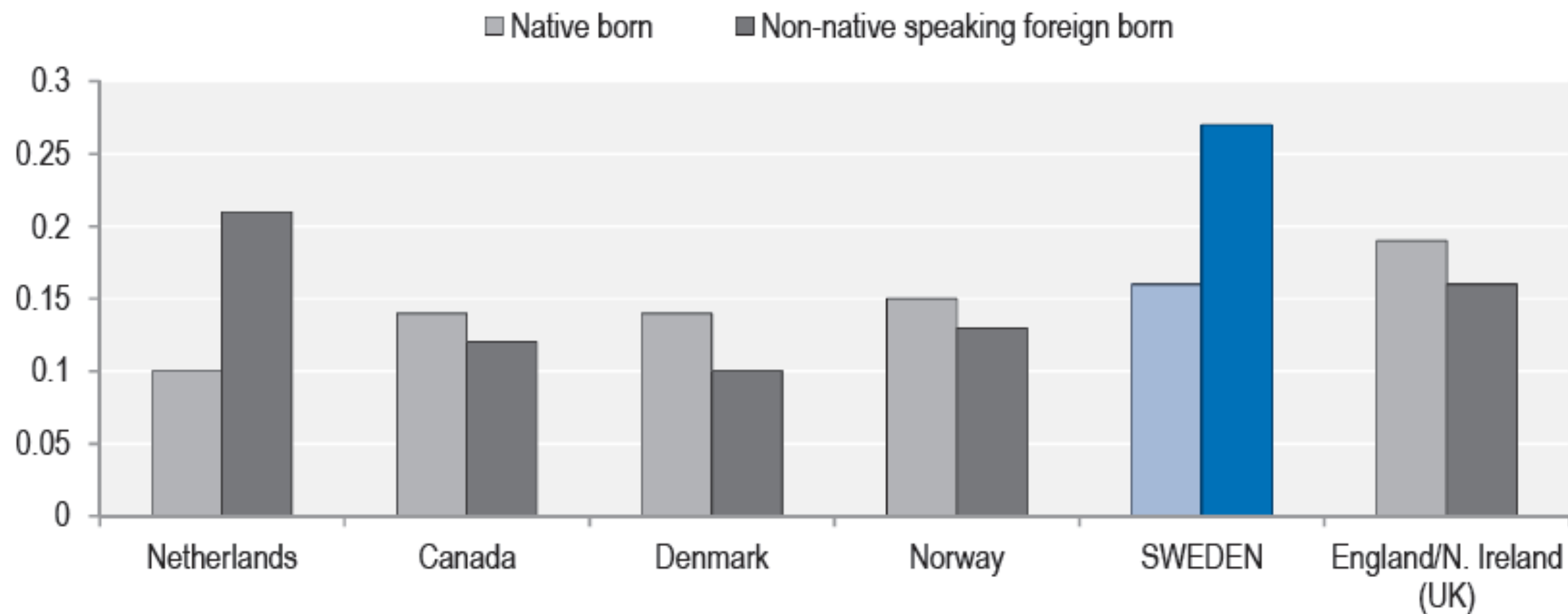
Figur 3.4 Förändringar i den genomsnittliga läsförståelsepoängen mellan IALS 1994–98 och PIAAC 2012 för personer med inhemsk respektive invandrarbakgrund

Källa: Egna beräkningar baserade på IALS- och PIAAC-data.

Figure 3.13. Return on literacy for employment rates of native-born and non-native speaker foreign-born, 2012

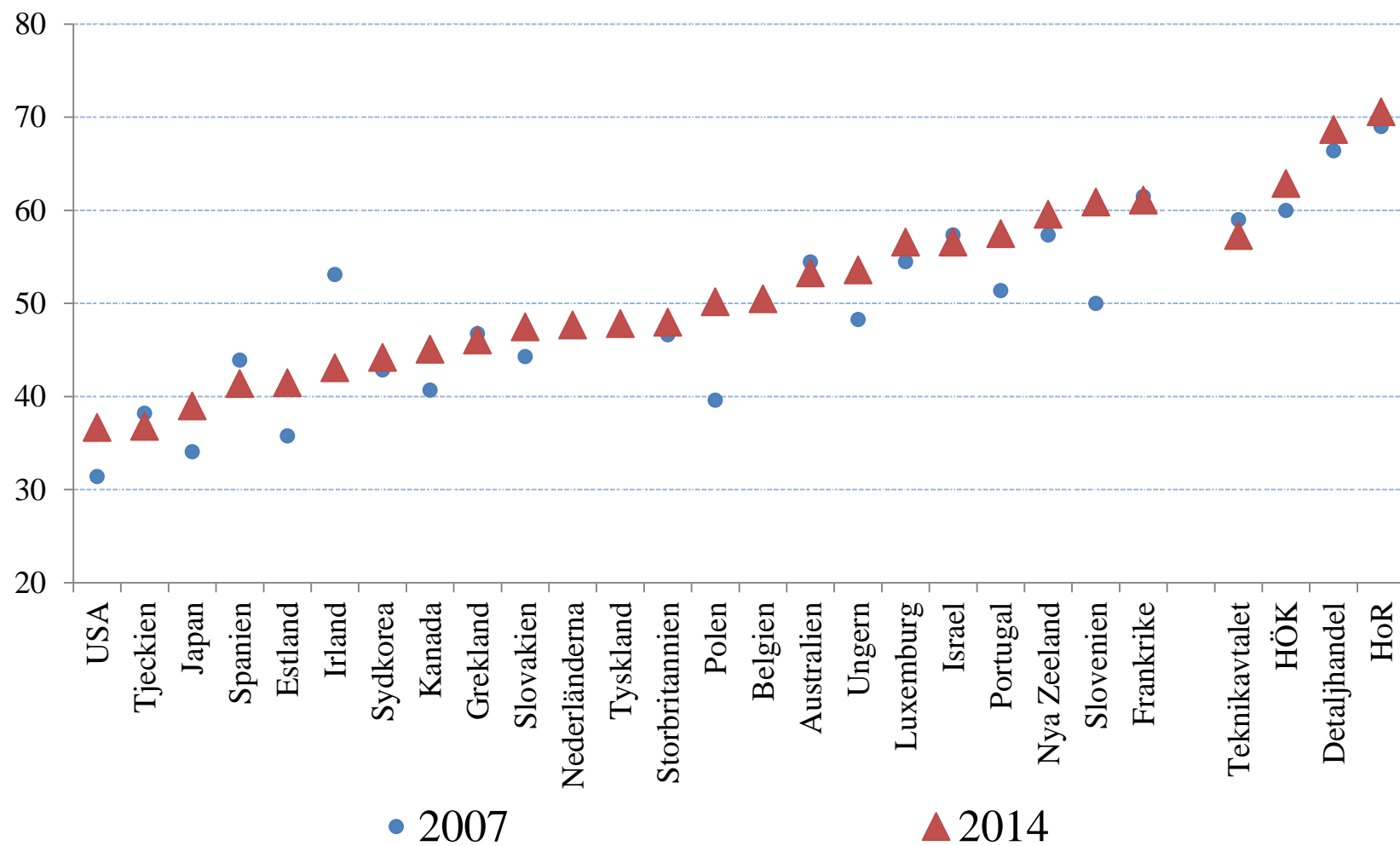
Percentage point increase in employment probability resulting from one additional literacy score point as measured by the OECD Survey of Adult Skills (PIAAC)

Subventionerade jobb

- Varför så "låg" take-up rate?
- Byråkrati
- Behov av informationsinsatser
 - 20 procent av arbetsgivare som inte använder sig av subventionerade jobb uppger att de inte känner till möjligheten
- Osäkerhet om arbetstagarnas kvalifikationer
 - Arbetsförmedlingen skulle kunna agera som bemanningsföretag

Minimilönebett i olika länder, procent

Relativlön för prestationsnivå 1 i läs- och skrivkunnighet i IALS och PIAAC (nivå 1/nivå 3)

	IALS 1994	PIAAC 2012
Sverige	0,89	0,85
Tyskland	0,86	0,73

Relativ sysselsättningsgrad för prestationsnivå 1 i läs- och skrivkunnighet i IALS och PIAAC (nivå 1/nivå 3)

IALS 1994	IALS 1994	PIAAC 2012
Sverige	0,66	0,65
Tyskland	0,59	0,78

Nödväntigt diskutera invandringens omfattning – och sammansättning

- Flyktinginvandringen fick bli vad den blev
 - tills vi gick från Europas mest generösa flyktingpolitik till den mest restriktiva
- Flyktinginvandringens omfattning spelar stor roll för möjligheten nå både fördelnings- och sysselsättningsmål
- Behov av bred parlamentarisk utredning – volymkommission
 - den nationella välfärdsstatens ansvar mot sina egna medborgare kontra universella rättigheter

Skattereform

- Skattesystemet – är inget system längre
- Lågt hängande frukter för att tillgodose både tillväxt- och fördelningsmål
- Sänk de högsta marginalsatterna
 - borttagen värnskatt eller borttagna socialavgifter över förmånstak
- Höj fastighetsavgiften
 - ta bort taket så att alla betalar samma avgiftsprocent: progressiv effekt
 - ännu mer progressiva effekter om avgiften görs progressiv
 - effektiv åtgärd för att motverka bostadsbubbla och överbelåning
- Enhetlig moms
 - högre matmoms
- Enhetlig kapitalinkomstbeskattning
 - löpande beskattning av orealiserade aktievinster

Hållbar finanspolitik

- Koppla gränser i pensionssystemet till medellivslängden
 - lägsta ålder för att ta ut ålderspension
 - ålder för avgångsskyldighet
 - ålder för garantipension
- Återställ fungerande finanspolitiskt ramverk
 - överskotts målet är inte längre styrande
 - det exakta målet är mindre viktigt
 - det viktiga är att det finns ett mål och att det tas på allvar

Reformagenda - summering

- Bättre fungerande utbildningssystem
 - högre relativlöner för lärare
 - SFI redan under asyltiden
 - starkare ekonomiska incitament för att fullfölja SFI
- Högre *take-up-rate* för subventionerade anställningar
 - förenklingar
 - bättre information
 - Arbetsförmedlingen som bemanningsföretag
- Särskilda ingångsjobb med låga ingångslöner
- Volymkommission
- Skattereform
- Koppla gränser i pensionssystemet till medellivslängden
- Återställ fungerande finanspolitiskt ramverk